

ĐỊNH HƯỚNG GIÁO DỤC GIÁ TRỊ THỊ HIẾU THẨM MỸ VÀ LÝ TƯỞNG SỐNG CHO SINH VIÊN TRONG THỜI ĐẠI CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0

PGS.TS. Ngô Quang Sơn*

Viện Đào tạo Sau Đại học, Trường Đại học Hòa Bình

* Tác giả liên hệ: nqson@daihochoabinh.edu.vn

Ngày nhận: 04/12/2021

Ngày nhận bản sửa: 10/12/2021

Ngày duyệt đăng: 20/12/2021

Tóm tắt

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ và lý tưởng sống cho sinh viên ở các trường đại học trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay là một trong những nội dung rất quan trọng của chiến lược giáo dục hiện nay. Bài viết chỉ ra những đặc trưng cơ bản trong việc giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ, chỉ ra các nội dung và hình thức của giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên trong hệ thống giáo dục đại học ở nước ta. Cùng với quá trình hội nhập và phát triển, sinh viên Việt Nam đang ngày càng ý thức được vai trò và trách nhiệm của mình đối với đất nước. Tuy nhiên, có một bộ phận sinh viên cũng còn những nhược điểm về tâm sinh lý, hạn chế về thể giới quan khiến cho công tác giáo dục tư tưởng và giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ gặp phải không ít những khó khăn. Bài viết đánh giá thực trạng và đề ra một số giải pháp nhằm nâng cao nhận thức và giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ lành mạnh cho sinh viên qua giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ bằng văn hoá nghệ thuật; qua việc nêu gương người tốt, việc tốt; qua xây dựng cấu trúc và nội dung chương trình của các môn học một cách toàn diện; xuất phát từ môi trường giáo dục của gia đình, kết hợp hài hoà và liên hệ chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và xã hội.

Từ khóa: Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ; giáo dục lý tưởng sống cho sinh viên; thời đại cách mạng công nghiệp 4.0

Orientation of education on aesthetic tastes values and living ideas for students in the current era of industrial revolution 4.0

Abstract

Education of aesthetic tastes values and living ideals for students of universities in the era of industrial revolution 4.0 is currently one among important contents of the present educational strategy. The article has pointed out the basic characteristics in the education of aesthetic taste values, pointed out the contents and forms of the education of aesthetic taste values for students in the system of universities in our country. Along with the process of integration and development, Vietnamese students are becoming more and more aware of their roles and responsibilities towards the country. However, there is a part of students who also have psycho-physiological weaknesses, limitations in worldview, making the work of ideological education and the education of aesthetic tastes and values encounter many difficulties. The article has assessed the current situation and proposed some solutions to raise awareness and educate students on the value of healthy aesthetic tastes through education on aesthetic values through art and culture; by setting an example of good people and good deeds; through building the structure and content of the curriculum of the subjects comprehensively; comes from the educational environment of the family, harmonious combination and close relationship between family, school and society.

Keywords: Aesthetic tastes value education; living ideal education for students; the era of industrial revolution 4.0

1. Đặt vấn đề

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ và lý tưởng sống cho sinh viên ở các trường đại học trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay là nhằm làm cho mỗi cá nhân phát triển

hài hoà, toàn diện về nhân cách, chuẩn bị cho họ bệ đỡ về mặt tinh thần, tạo ra năng lực cá nhân nhằm trang bị hành trang cho học tập, lao động, sáng tạo và cống hiến sau này. Để giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên ở

nước ta trong điều kiện hiện nay là hoàn toàn không đơn giản, sẽ có không ít những thách thức và rào cản to lớn. Do tác động mặt trái của cơ chế thị trường, ảnh hưởng của văn hoá, lối sống xa hoa, đòi trụ từ bên ngoài xã hội, thông qua phim ảnh, qua mạng Internet, do những bất cập trong công tác giáo dục và quản lý của gia đình và nhà trường... nên có một số sinh viên đã có những biểu hiện lệch lạc, thậm chí là hư hỏng ngay trong thời gian ngồi trên ghế nhà trường đại học. Vì vậy, cần thiết phải đánh giá một cách khách quan, tìm ra con đường và biện pháp hữu hiệu để giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho đối tượng này.

2. Giá trị thị hiếu thẩm mỹ

Giá trị thị hiếu thẩm mỹ là năng lực của mỗi con người (xét theo năng lực cảm thấy thoả mãn - “thích” hoặc “không thích”) trong việc tiếp nhận và đánh giá một cách có phân hóa những khách thể thẩm mỹ khác nhau, phân biệt đẹp với xấu trong thực tại và trong nghệ thuật, phân biệt cái thẩm mỹ với cái không thẩm mỹ, nhận ra những nét bi và hài trong các hiện tượng. Xét về mặt tiếp nhận và đánh giá tác phẩm nghệ thuật thì thị hiếu nghệ thuật là sự cụ thể hóa của thị hiếu thẩm mỹ.

Giá trị thị hiếu thẩm mỹ là một hiện tượng xã hội - lịch sử, kết hợp biện chứng trong bản thân nó những yếu tố mang tính dân tộc, giai cấp và nhân loại. Giá trị thị hiếu thẩm mỹ của một cá nhân là cái tâm thế thẩm mỹ được hình thành trong kinh nghiệm thẩm mỹ, và đến lượt mình, nó bao hàm thêm những kinh nghiệm mới thông qua những tiếp nhận và trải nghiệm thẩm mỹ mới.

Giá trị thị hiếu thẩm mỹ là tiêu chuẩn chủ quan của việc đánh giá thẩm mỹ, là cái vốn mang tính trực giác ở mức đáng kể (tức là, mặt cảm tính có trước khi xuất hiện phán đoán thẩm mỹ bằng lí tính). Tuy vậy, chất lượng của thị hiếu thẩm mỹ được quyết định ở mức độ phù hợp giữa sự đánh giá thẩm mỹ chủ quan và giá trị thẩm mỹ khách quan.

Giá trị thị hiếu thẩm mỹ tốt là năng lực có xúc cảm trước cái thực sự đẹp, từ chối cái xấu, đồng thời có nhu cầu tiếp nhận, cảm xúc và tạo ra cái đẹp trong lao động, ứng xử, sinh hoạt, trong nghệ thuật. Trình độ phát triển hay không phát triển, rộng hay hẹp của thị hiếu thẩm mỹ là những dấu hiệu định lượng của thị hiếu.

Sự phát triển của giá trị thị hiếu thẩm

mỹ được quyết định bởi chiều sâu của sự chiếm lĩnh các giá trị thẩm mỹ, bởi năng lực nắm bắt những ý nghĩa phong phú của các giá trị đó. Thị hiếu kém phát triển có thể là trong sáng, lành mạnh trong một giới hạn nhất định, nhưng ra ngoài phạm vi đó nó không thể là định hướng đáng tin cậy về mặt đánh giá thẩm mỹ.

Chiều rộng hay hẹp của giá trị thị hiếu thẩm mỹ phần nhiều phụ thuộc vào lĩnh vực các giá trị thẩm mỹ được thị hiếu ấy đánh giá rộng đến đâu; phụ thuộc vào năng lực con người ở mức nào trong việc cảm nhận các giá trị thẩm mỹ thuộc các thời đại khác nhau, các nền văn hóa dân tộc khác nhau, các loại hình và thể loại đa dạng của nghệ thuật. Thị hiếu thẩm mỹ là một dạng của năng lực và nhu cầu thẩm mỹ của con người - một năng lực cốt yếu của cá nhân.

Tính đơn nhất của nhân cách cũng quy định sự độc đáo của thị hiếu thẩm mỹ. Sự ưa thích theo thị hiếu phụ thuộc vào sự giáo dục, thói quen, tính nết, kinh nghiệm sống và giao tiếp của con người. Do chịu sự quy định về mặt xã hội, thị hiếu thẩm mỹ được hình thành dưới tác động của môi trường, lối sống; nó chịu ảnh hưởng to lớn của nghệ thuật; những tác động và ảnh hưởng này diễn ra hằng ngày, đôi khi không dễ nhận thấy. Lí tưởng và thế giới quan của con người quy định phương hướng chung của những đánh giá về thị hiếu. Một hiện tượng tâm lý xã hội như một cũng có liên hệ rõ rệt với thị hiếu thẩm mỹ. Hình thành thị hiếu thẩm mỹ là một trong những nhiệm vụ của giáo dục thẩm mỹ.

Giá trị thị hiếu thẩm mỹ là khả năng của con người được thực tiễn xã hội rèn luyện trong việc đánh giá bằng cảm xúc những tính chất thẩm mỹ khác nhau về cái đẹp, trong đánh giá nghệ thuật gọi là thị hiếu nghệ thuật. Thị hiếu thẩm mỹ tốt nghĩa là khả năng thưởng thức cái đẹp một cách chân chính, là nhu cầu tiếp thu và tạo ra cái đẹp trong lao động, trong sinh hoạt, trong ứng xử và cả trong nghệ thuật. Trình độ phát triển của thị hiếu thẩm mỹ được biểu hiện ở chỗ: nó nhận thức được giá trị thẩm mỹ của cuộc sống và của nghệ thuật ở mức độ sâu sắc, toàn diện đến mức nào. Khả năng đánh giá thẩm mỹ được biểu lộ qua các nhận xét, cảm xúc, thái độ của chủ thể thẩm mỹ trước khách thể thẩm mỹ. Những người có thị hiếu thẩm mỹ phát triển bao giờ cũng là những người có trình độ hiểu biết sâu rộng,

có kinh nghiệm phong phú và đời sống đạo đức lành mạnh. Nhờ vậy, sự đánh giá thẩm mỹ của họ thường là toàn diện và đúng đắn hơn cả về nội dung, hình thức về sự vật hay hiện tượng. Ngược lại, những người chưa có thị hiếu thẩm mỹ phát triển đến mức cần thiết thường có những nhìn nhận phiến diện, đánh giá sai lệch, nhất là tầng lớp thanh niên, sinh viên; chẳng hạn như: cách ăn mặc, kiểu đi đứng, giao tiếp, thú vui giải trí, quan niệm về mốt, v.v.

3. Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ là một nội dung hết sức quan trọng trong hệ thống giáo dục hiện nay. Bởi vì giáo dục thị hiếu thẩm mỹ góp phần tích cực trong việc hình thành nhân cách cho các cá nhân, nâng cao khiếu thẩm mỹ cho con người, giúp họ có khả năng nhận ra và đánh giá đúng về cái đẹp, từ đó, có thể sống, làm việc theo những quy luật của cái đẹp và chỉ có như vậy mới mở ra khả năng sáng tạo ra cái đẹp, chiêm ngưỡng và thưởng ngoạn nó trên cơ sở các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc, chuẩn bị cho sinh viên một hành trang đầy đủ để bước vào đời. Vì vậy, việc giáo dục thị hiếu thẩm mỹ cho thanh niên, sinh viên thiết nghĩ cần phải tập trung giải quyết một số vấn đề cơ bản sau đây:

Một là, xây dựng giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên, nghĩa là tập trung vào giáo dục khát vọng sáng tạo cái đẹp, hoàn thiện về nhân cách, tạo ra các chuẩn mực nhằm định hướng các giá trị của cuộc sống. Nó sẽ được thực tiễn hoá bằng các phong trào như: *Tuổi trẻ xung kích, học tập vì ngày mai lập nghiệp, Tuổi trẻ sáng tạo, Tuổi trẻ với tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh,...*

Hai là, hình thành khát vọng sống cao đẹp cho sinh viên. Có thể nói, đã là con người chân chính thì ai cũng ước muốn vươn tới Chân - Thiện - Mỹ, thực chất là cái đúng, cái tốt và cái đẹp. Cái đẹp đối với sinh viên nghĩa là sống có lý tưởng, khát khao chiếm lĩnh những đỉnh cao trong khoa học, yêu lao động, yêu thiên nhiên, xả thân vì nghĩa lớn.

Ba là, xây dựng lối sống đẹp, sống tình cảm, ứng xử có văn hoá trong các quan hệ giữa người với người. Tình cảm đẹp không chỉ dừng lại trong ý nghĩ mà quan trọng hơn, nó phải xuất phát từ những hành động cụ thể, dù là nhỏ nhất và phải được khơi nguồn từ sự cảm thông, chia sẻ, với nguyên tắc “hãy làm

những việc cho người khác mà mình muốn người khác làm cho mình”.

Bốn là, tạo ra môi trường sáng tạo, lành mạnh cho sinh viên, đặc biệt là trong việc thưởng thức và sáng tạo nghệ thuật. Mỗi sinh viên ai cũng mong muốn tìm kiếm cho mình một không gian thưởng thức và sáng tạo nghệ thuật và chỉ với môi trường đó mới có thể phát huy được mọi năng lượng tiềm ẩn trong mỗi cá nhân, kích thích họ hình thành những nhu cầu thẩm mỹ chính đáng, những suy tư thân thiện trước tự nhiên, xã hội và chính bản thân con người.

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ là một trong những yếu tố góp phần cấu thành nhân cách con người. Nó là cơ sở góp phần hình thành tư tưởng, tình cảm, cách ứng xử, đồng thời, là thước đo đánh giá năng lực thẩm mỹ của mỗi người. Giáo dục thị hiếu thẩm mỹ không chỉ là định hướng tư tưởng, quan điểm, mà giáo dục thị hiếu thẩm mỹ còn góp phần thôi thúc khát vọng, lý tưởng, động cơ, hình thành lối sống học tập và lao động có mục đích, hướng đến giá trị bản sắc Chân - Thiện - Mỹ.

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ đúng đắn sẽ mang đến nhiều điều tốt đẹp cho cuộc sống. Nước ta đang đẩy nhanh quá trình hội nhập, trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, nền kinh tế mở là điều kiện cho sự du nhập của các loại hình giải trí, thúc đẩy quá trình giao lưu, học hỏi và tiếp thu những giá trị thẩm mỹ tích cực của nhân loại. Tuy nhiên, bên cạnh việc tiếp thu những giá trị thị hiếu thẩm mỹ tích cực, nó cũng để lại nhiều hệ lụy, đó là sự mơ hồ lệch lạc trong nhận thức, hành vi, thái độ về thị hiếu thẩm mỹ, khao khát tiếp thu cái lạ, cái mới. Mặt khác, đó là bộ phận được đào tạo để trở thành những công dân, định hướng nhận thức và hành động thực tiễn theo hướng Chân - Thiện - Mỹ trên mọi lĩnh vực. Vì thế, việc giáo dục nâng cao giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên ở các trường đại học là việc làm hết sức quan trọng và cấp thiết trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay. Sự cần thiết ấy càng rõ rệt hơn bao giờ hết khi đó đây trong nhà trường đã xuất hiện một vài hiện tượng đi ngược lại thuần phong mỹ tục của dân tộc, thiếu thị hiếu thẩm mỹ đúng đắn. Thực tế đó đặt ra câu hỏi: Chúng ta cần phải làm gì để góp phần phát huy những thị hiếu thẩm mỹ tích cực, hạn chế những biểu hiện lệch lạc, để

sinh viên sau khi kết thúc quá trình học tập tu dưỡng của mình tại ngôi trường đại học sẽ trở thành những công dân có ích?

Có thể nói, chưa bao giờ việc giáo dục và định hướng giá trị thị hiếu thẩm mỹ được quan tâm bàn luận sôi nổi như hiện nay, thời đại nhịp sống số, có biết bao những giá trị đã xâm nhập trên thế giới không gian mà dữ liệu (Big Data) không biên giới mang lại. Điều đó xuất phát từ yêu cầu và thực tế là cánh cửa của không gian số đã mở cửa trước mắt giới trẻ và kéo theo đó là vô vàn hệ lụy về mặt định hướng thẩm mỹ, quan niệm sai lệch về những kiến thức văn hóa đúng sai khi tham gia không gian mạng; Có những sinh viên chưa có đủ năng lực nhận diện và quản lý mạng lưới đa kênh, có những nhận thức, hành động trái với thuần phong mỹ tục, ảnh hưởng đến đạo đức truyền thống.

Một bộ phận giới trẻ tham gia mạng xã hội thiếu kinh nghiệm, chỉ vì mục đích và sở thích cá nhân mà có những sản phẩm đăng tải nhảm nhí, hành vi lệch chuẩn, phản cảm, xu hướng giải trí phản giáo dục, tìm kiếm thông tin độc lạ, mất an toàn, chưa hình thành bộ lọc công nghệ, cũng như trang bị kiến thức thích ứng với những nguy cơ rủi ro hình thành năng lực của công dân thế kỉ XXI. Cùng với đó là sự cô sù, đồng lòng của những người “giết” thời gian vào thông tin vô bổ đó. Thu nhập những luồng văn hóa rác là thị hiếu thẩm mỹ của một bộ phận giới trẻ hiện nay đang có xu hướng lệch lạc.

Đặc trưng của giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ và vấn đề xây dựng con người mới ở nước ta trong hoạt động giáo dục thị hiếu thẩm mỹ có mối liên hệ mật thiết với nhau, nếu như giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ hướng tới hình thành nhân sinh quan, thế giới quan về cái đẹp trong cuộc sống và nghệ thuật, thì thực tế cũng đã chứng minh vai trò của nghệ thuật trong việc hình thành và phát triển nhân cách con người, từ quá trình hình thành xúc cảm, tình cảm, thị hiếu, ý tưởng thẩm mỹ lành mạnh, đúng đắn cho con người cho đến sự tác động của hành vi thẩm mỹ con người đến quá trình ứng xử với xã hội, với công chúng giúp thị hiếu thẩm mỹ được hình thành và biến đổi từ nhận thức cho tới hành vi và hoạt động sáng tạo cái đẹp của con người.

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ gắn liền với giáo dục lý tưởng, đạo đức lối sống

là mục đích tốt đẹp mà mỗi con người muốn hướng tới, là lý do, mục tiêu mà con người luôn mong muốn đạt được.

Chúng ta đang sống trong thế kỉ XXI, đất nước đang bước vào thời kì hội nhập và phát triển với rất nhiều những cơ hội và thử thách. Nếu như bên cạnh một bộ phận sinh viên mang trong mình khát vọng lớn lao nhằm mục tiêu xây dựng đất nước Việt Nam “Dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh”, thì còn một bộ phận khác, họ đang mơ hồ về lý tưởng sống của chính mình. Nhà văn Nga L.Tôn-xtôi đã nói: “Lý tưởng là ngọn đèn chỉ đường. Không có lý tưởng thì không có phương hướng kiên định, mà không có phương hướng thì không có cuộc sống”. Người có lý tưởng sống cao đẹp sẽ luôn suy nghĩ và hành động để hoàn thiện hơn, để giúp ích cho gia đình và xã hội. Lý tưởng của thanh niên Việt Nam ngày nay chính là “Độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh”. Nhìn chung, đa số sinh viên ngày nay đều có lòng yêu nước nồng nàn, tôn trọng những phẩm chất đạo đức, có ý thức giữ gìn những giá trị truyền thống dân tộc. Tuy nhiên, số đó chưa phải là tất cả, còn một bộ phận sinh viên chưa xác định được cụ thể, đúng đắn lý tưởng của mình. Những yêu cầu của xã hội đối với người Công dân tương lai là những người có phẩm chất trí tuệ, đạo đức lối sống, lý tưởng vượt lên trên thời đại. Xuất phát từ thực trạng đó nên việc giáo dục lý tưởng sống cho sinh viên là một trong những vấn đề cấp thiết cần phải được đặt lên hàng đầu.

Dẫu biết rằng không thể tuyệt giao với công nghệ khi mà giới trẻ ngày ngày trải nghiệm 24/24 giờ tương tác với các thiết bị thông minh. Thế giới công nghệ mà ở đó, khẳng định những giá trị tiên bộ nhất của bộ óc loài người đã biến đổi công cụ của thế giới số thành những giá trị không thể đo đếm về mặt lợi ích, nhưng thiết nghĩ, các bạn trẻ cần có định hướng giá trị về Sống đẹp - Đó là giá trị Chân - Thiện - Mỹ, cần phải nhận diện tình huống nguy cơ, có chiến lược bảo vệ sự an toàn của bản thân cũng như của người thân trước những vấp vạ về văn hóa xấu độc.

4. Giải pháp giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên

4.1. Những cơ sở khách quan của việc giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên phải được xây dựng trên quan điểm giáo dục toàn diện

Sẽ là sai lầm nghiêm trọng khi nghĩ rằng, chỉ cần trang bị kiến thức chuyên môn, thao tác kỹ thuật nghiệp vụ mà lại không chú trọng giáo dục nhân cách làm người, thị hiếu thẩm mỹ. Về vấn đề này, Albert Einstein đã từng nhận xét: “Là một sự thiếu sót nếu chỉ dạy cho con người một ngành chuyên môn. Bằng cách đó, anh ta chỉ trở thành một loại máy có thể sử dụng được. Nhưng điều quan trọng là anh ta phải có một cảm giác sinh động về cái gì đáng giá để phấn đấu... về cái gì đẹp và tốt về mặt đạo lý. Nếu không, anh ta với kiến thức chuyên môn hóa sẽ giống như một con chó được huấn luyện tốt hơn là một con người phát triển hài hòa. Anh ta phải hiểu biết động cơ của con người, những ảo tưởng và đau khổ của họ để có một thái độ đúng với người đồng loại và với cộng đồng”.

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên cần lấy sinh viên làm trung tâm

Việc nâng cao năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho sinh viên phải được thực hiện trên cơ sở tôn trọng nhân cách của sinh viên, phát huy tính chủ động, tích cực của các em trong suốt quá trình giáo dục. Giúp các em hình thành được những giá trị, những chuẩn mực thẩm mỹ cao đẹp phù hợp với lý tưởng sống, đồng thời kiên quyết khắc phục mọi biểu hiện của những tư tưởng, lối sống không lành mạnh.

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên phải gắn liền giữa lý luận với thực tiễn

Về nguyên tắc này, Hồ Chủ tịch đã từng khẳng định: Lý luận mà không có thực tiễn là lý luận suông, ngược lại thực tiễn mà không có lý luận dẫn đường là thực tiễn mù quáng. Vì vậy, để thực hiện giáo dục thị hiếu thẩm mỹ đúng đắn, đòi hỏi phải gắn nó với thực tiễn sinh động thông qua những sinh hoạt hằng ngày và phương pháp truyền thụ tích cực của chủ thể truyền đạt.

4.2. Hệ thống giải pháp giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên

Một là, giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên bằng văn hoá nghệ thuật

Ngày nay, không ai có thể nghi ngờ và phủ nhận rằng văn hoá nghệ thuật chân chính có tác động mạnh mẽ đến tình cảm con người, đến tư tưởng và hoài bão, tiếp thêm cho họ có sức mạnh phi thường vượt qua những thử

thách cam go. Vì sao văn hóa và nghệ thuật tác động mạnh mẽ đời sống tinh thần của con người đến vậy? Bởi vì, nghệ thuật nào cũng có ba chức năng cơ bản là phản ánh đời sống hiện thực, giáo dục tư tưởng và gây cảm hứng thẩm mỹ. Nếu biết sử dụng các loại hình nghệ thuật chân chính, có định hướng thị hiếu thẩm mỹ thì sẽ gây được cảm xúc thẩm mỹ lành mạnh, tự nó tạo ra cơ chế để gìn giữ các giá trị văn hóa, hướng con người vươn tới cái đẹp, tự nó sẽ tạo ra cơ chế phản ứng lại những phản giá trị trong văn hóa. Bởi vì, cái đẹp chính là yêu cầu sống, cái đẹp tạo ra ý chí, tình thương một cách bền vững và sâu sắc.

Hai là, giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên thông qua việc nêu gương người tốt, việc tốt

Trong bối cảnh hội nhập, những mặt trái do cơ chế thị trường là không nhỏ, lối sống thực dụng, quay lưng lại với các giá trị truyền thống dân tộc, tôn thờ đồng tiền, tệ nghiện hút, cờ bạc, mại dâm dã và đang phát triển và rất khó kiểm soát. Để hạn chế, đẩy lùi các hiện tượng này, cần phải tạo ra được một tổng hợp lực trên mọi lĩnh vực, trong đó, có việc giáo dục thị hiếu thẩm mỹ cho lớp trẻ. Bằng nhiều hình thức đa dạng, phong phú như: báo cáo chuyên đề, thông tin, quảng cáo, bài trừ các tệ nạn mê tín, dị đoan, văn hóa phẩm độc hại, đẩy mạnh tuyên truyền những nét đặc trưng của văn hóa dân tộc, của các vùng miền, đa dạng hóa các hoạt động lễ hội. Đẩy mạnh việc tổ chức cuộc vận động “Tuổi trẻ sống đẹp”, “Sống, làm việc theo Hiến pháp và Pháp luật”, xây dựng nếp sống văn hóa cơ sở, văn minh học đường, đẩy mạnh các hoạt động thể dục thể thao... Hình thức giáo dục thị hiếu thẩm mỹ bằng tấm gương người tốt, việc tốt là sáng kiến đầu tiên của Chủ tịch Hồ Chí Minh và trên thực tế, đã phát huy hiệu quả to lớn trong xây dựng và kiến thiết đất nước. Giá trị văn hóa của dân tộc được biểu hiện một cách sinh động, cụ thể trong từng con người, từng hành vi của họ. Bởi vì người tốt, việc tốt cũng là người đẹp, việc đẹp, đó là những con người sống phù hợp với đạo đức và thẩm mỹ. Người tốt, việc tốt hiện nay là những người có ý chí vươn lên trong mọi lĩnh vực, là làm giàu bằng tài năng, ý chí trong kinh doanh, là phát minh sáng chế trong khoa học, là nhanh hơn, cao hơn trong thể thao, là xả thân vì nghĩa lớn trong phòng chống tội phạm, trong phòng

chống dịch bệnh Covid-19, là biết cổ vũ cái đẹp, là biết phê phán cái xấu... Mọi người tốt, việc tốt có các giá trị thẩm mỹ khác nhau nhưng đều hướng tới cái đúng, cái tốt, cái đẹp. Thông qua việc giáo dục tấm gương người tốt, việc tốt, chúng ta mới tạo ra cơ sở để hình thành lòng yêu nước, ý thức cộng đồng và tinh thần quốc tế trong sáng.

Ba là, giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên thông qua nội dung chương trình các môn học một cách toàn diện, đặc biệt là các môn khoa học xã hội và nhân văn

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ là một quá trình thâm thấu qua nhiều giai đoạn khác nhau, vì vậy, đây không chỉ là yêu cầu bắt buộc của bất kỳ một cấp học nào, mà còn là yêu cầu khách quan của tất cả các môn học nằm trong kết cấu của chương trình giáo dục và đào tạo. Nếu chúng ta chỉ nhận thấy được vẻ đẹp trong các môn học như nghệ thuật, văn học, văn hoá học... mà không thấy được cái đẹp trong các môn khoa học tự nhiên như tính khúc chiết của ngôn ngữ, lôgic của vấn đề, sự bay bổng trong tư duy... trong toán học, vật lý học, hoá học, thiên văn học,... thì thật là khiếm khuyết và cuộc sống sẽ trở nên tẻ nhạt. Như Albert Einstein đã từng khẳng định: “Nghệ thuật quan trọng nhất của người thầy là đánh thức niềm vui trong lao động và trong nhận thức”.

“Cái đẹp luôn đi chung với cái chân và cái thiện, sự đánh giá đạo đức luôn thống nhất với sự đánh giá thẩm mỹ”. Nói cách khác, cái không thiện về đạo đức, cái không đẹp trong cuộc sống, các hiện tượng như: sinh viên bỏ học, lừa thầy, dối bạn, vô lễ với cha mẹ, hay sự vô cảm của một bộ phận sinh viên hiện nay sẽ không bao giờ được xem là đẹp. Do đó, giáo dục thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên cần phải đặt nó vào vị trí đúng tầm của một nền giáo dục tiên tiến.

Bốn là, giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên phải gắn liền với môi trường gia đình

Nếp nhà trong giai đoạn hiện nay đang có xu hướng mai một, lãng quên trong môi trường xã hội có nhiều biến động, nhất là, trong cuộc sống náo nhiệt của các chốn đô thành. Cần khẳng định gia đình vẫn là cái nôi cho sự hình thành và phát triển nhân cách của con người. Một trong những chức năng cơ bản gia đình là nuôi dưỡng, giáo dục con

cái, cha mẹ không chỉ có nghĩa vụ đáp ứng các nhu cầu ăn, mặc, học hành,... của con cái, mà còn phải hình thành được phương pháp dưỡng dục nhằm xây dựng và phát triển nhân cách cho từng thành viên trong gia đình một cách toàn diện. Chỉ với môi trường gia đình tốt, trong lành thì năng lực cảm thụ thị hiếu thẩm mỹ của sinh viên mới được phát triển một cách có định hướng và bền vững. Để làm được việc đó, cần phải xây dựng được một gia đình mà ở đó, vợ chồng hòa thuận, cha mẹ gương mẫu, hướng cho con cái biết cách tìm đến với các giá trị thẩm mỹ chân chính, tiến bộ... Đó chính là những nền tảng vững chắc để có được một năng lực cảm thụ giá trị thị hiếu thẩm mỹ đúng đắn.

Năm là, giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên phải có sự thống nhất và kết hợp hài hoà giữa gia đình, nhà trường và xã hội

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ là phương thức quan trọng để bồi dưỡng cảm xúc, tình cảm của con người khi đứng trước thiên nhiên, khi sống trong xã hội và khi giao tiếp giữa con người với con người. Năng lực cảm thụ thị hiếu thẩm mỹ vốn là cái mang tính cá nhân, nhưng bản chất của con người là sự tổng hoà của các mối quan hệ xã hội nên thị hiếu thẩm mỹ còn mang bản chất xã hội, gắn liền với môi trường xã hội. Chỉ thông qua các hoạt động xã hội thì trong mỗi cá nhân mới nảy sinh cái đẹp, cái tốt và cái thiện. Vì vậy, việc giáo dục thị hiếu thẩm mỹ cho học sinh, sinh viên luôn đòi hỏi phải có sự kết hợp hài hoà, biện chứng giữa ba yếu tố như đã nêu trên. Do đó, xây dựng các giải pháp có sự gắn liền giữa gia đình nhà trường và xã hội trong việc nâng cao năng lực cảm thụ thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên là thiết thực và đem lại hiệu quả cao nhất.

5. Kết luận

Giáo dục giá trị thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên hướng tới mục đích phát triển hài hoà cho từng cá nhân về nhân cách. Vì vậy, nó phải được xem là một bộ phận quan trọng, không thể thiếu, trong chiến lược phát triển giáo dục hiện nay ở nước ta. Xây dựng nên những thế hệ con người mới nhạy bén, thích ứng trước những biến đổi mau lẹ của cuộc sống, dám chấp nhận thách thức, rui ro, biết cảm thông, chia sẻ trước thân phận của con người, biết rung động trước cái đẹp, biết đương đầu với

hoàn cảnh khó khăn bằng một ý chí mạnh mẽ và khoa học. Hình thành nên những con người biết tôn trọng và làm việc theo

quy luật của Chân - Thiện - Mỹ, sống có văn hoá, tôn trọng và giữ gìn các giá trị của cộng đồng.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đinh Văn Ân (2008), *Giáo dục và đào tạo chìa khóa của sự phát triển*, NXB Tài chính, Hà Nội.
- [2]. Albert Einsiten (2006), *Thế giới như tôi thấy*, NXB Tri thức.
- [3]. Đỗ Huy (1996), *Mỹ học với tư cách là một khoa học*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4]. Đỗ Huy (1984), *Cái đẹp - một giá trị*, NXB Thông tin lý luận, Hà Nội.
- [5]. Đỗ Huy (1987), *Giáo dục thẩm mỹ - Một vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Thông tin lý luận Hà Nội.
- [6]. Phạm Huy Ích (1970), Về cơ sở khoa học của vấn đề thị hiếu thẩm mỹ, *Thông báo Triết học*, số 16.
- [7]. Hoàng Như Mai (1987), *Bàn thêm về nhu cầu văn hóa và thị hiếu nghệ thuật*, Sách Thỏa mãn nhu cầu văn hóa và nâng cao thị hiếu nghệ thuật, NXB Văn hóa, Hà Nội.